

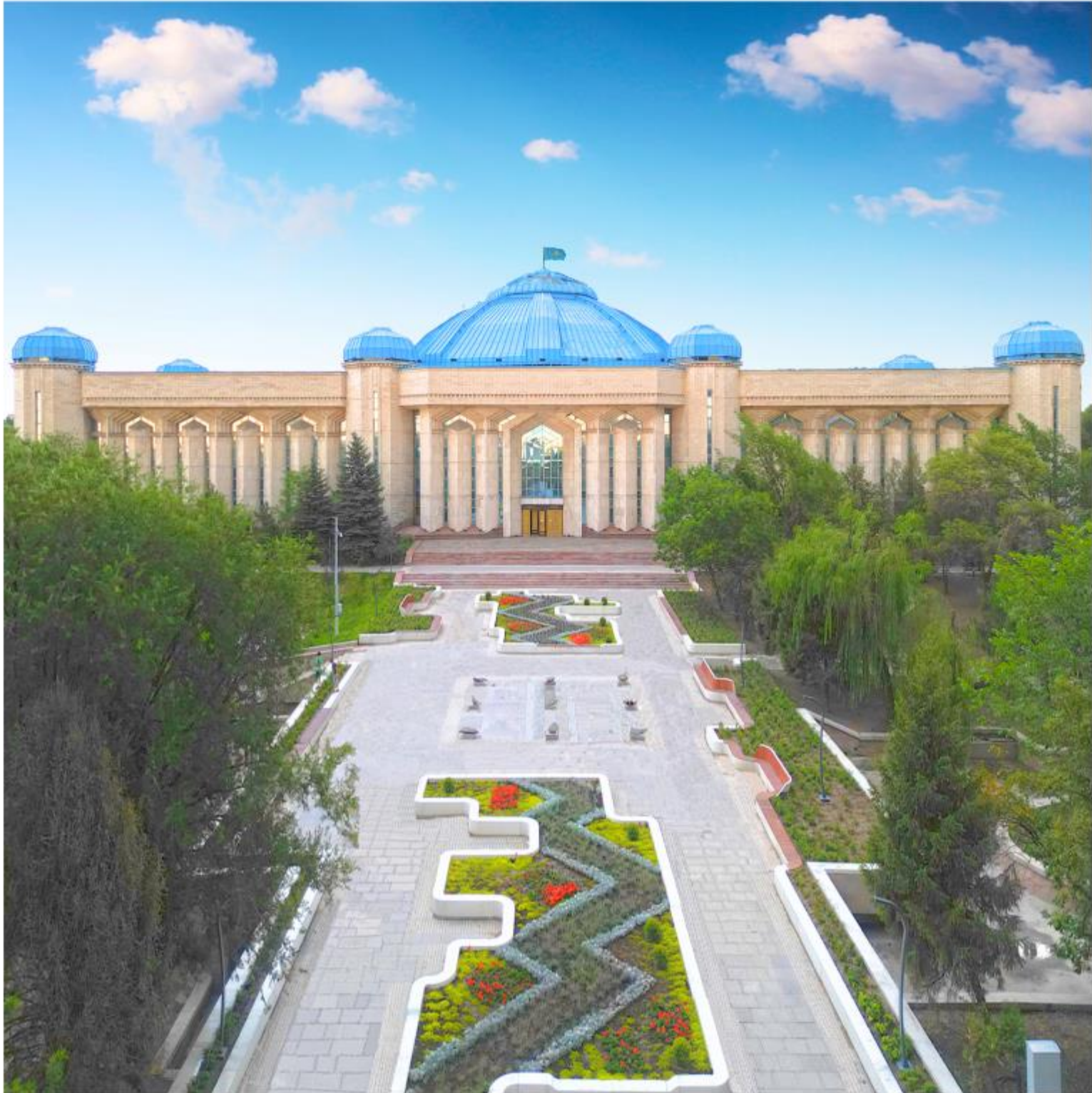
ISSN: 2958-5376
ISSN-L: 2958-5376

MUSEUM.KZ

ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ · НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ · SCIENTIFIC AND PRACTICAL JOURNAL

2(6)2024

ӘОЖ 069(53)

МУЗЕЙ ЭКСПОЗИЦИЯСЫНА ТАЛДАУ ЖАСАУДЫҢ НЕГІЗГІ ПАРАМЕТРЛЕРІ**С.Т. Шаметов, А.Ж. Үркінбаева**

«Әзірет Сұлтан мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы

(Қазақстан)

Аңдатпа. Ұсынылған мақалада музейлердің қазіргі тәжірибесінде қолданылып жүрген музей экспозициясы мен технологияларын талдауға және жіктеуге арналған. Бұл, ғылыми-зерттеу, жобалау және оқу іс-әрекетінің бұрынғы қолданыстағы теориялық, практикалық тұжырымдарды және ғылыми мақалаларды саралау.

Мақаланың мақсаты талдаудың нақты параметрлерін айқындаудың негізгі принциптерін атап көрсету. Талдау параметрлерін нақтылау, жоспар құру, «ағарту» принциптерін қатаң сақтау - музей экспозициясына талдау жасаудағы жұмыстың негізгі формасы ретінде қарастырылады.

Мақаланың негізгі міндеті – музей экспозициясының ғылыми-теориялық мәнін ашу, музейдің коммуникативті мүмкіндіктеріне талдау жасау, музей экспозициясын ғылыми-көпшілік өнер туындыларына айналған құбылыс ретінде көрсету. Музейдің негізгі көрінісі экспозиция арқылы нақты деректермен дәлелдей отырып келушілерге белгілі бір дәрежеде ғылыми ақпарат беру, білім беру мекемелерінің оқу бағдарламаларын ескере отырып заманауи қоғам талаптарына сай білім беру мен тәрбие жүйесін қалыптастыру.

Экспозицияда педагогикалық, психологиялық принциптердің қамтылуы келушілердің рухани қажеттіліктерін қанағаттандыруға септігін тигізетінін, ал, экспозицияға талдау жасау музей ісінің жеке ғылым ретінде қалыптасуында негізгі фактор екендігін айқындайды.

Экспозиция құрылымында түсіндірме мәтінсіз өзіндік ойлау арқылы бейнені елестету үшін қандай мәселелерге айрықша көңіл аудару керектігі нақтыланады.

Әлемдік музейлердің экспозиция құру тәжірибелеріндегі ұқсастықтары мен ерекшеліктері саралана отырып, экспозиция құру параметрлері ғылыми айналымға ұсынылады.

Зерттеу материалдары мен әдістері. Тақырыптың пәнаралық байланыстар тоғысында орындалуына байланысты зерттеудің методологиялық негізінің де тарих, педагогика, психология ғылымы салаларының әдіс-тәсілдерін қолдануымен ерекшеленеді. Музей экспозицияларының атқарған рухани-ағартушылық қызметі, оның қоғамдық-әлеуметтік ортаға ықпал-әсері педагогика, психология, дизайн ғылымдарының әдіс-тәсілдерін қолдануды қажет етеді. Музейлердің орналасуы, оның құрылысына қолданылған материалдары мен ішкі құрылымдары да алуан-түрлі болуы экспозиция құру барысында бірқатар қиындықтар туғызды. Бұндай түйінді мәселелердің шешімін іздестіруде сәулет-құрылыс саласының методологиялық әдіс-тәсілдеріне жүгінуге тура келеді.

Музей экспозициясы параметрлерін нақтылау, талдау дизайндық, психологикалық, тарихи-индуктивті талдау әдістері бойынша жүргізілді.

Тірек сөздер: Музей, экспозиция, талдау, параметр, ағарту, экспонат, рухани қажеттілік.

Сілтеме жасау үшін: С.Т. Шаметов, А.Ж. Үркінбаева. Музей экспозициясына талдау жасаудың негізгі параметрлері // MUSEUM.KZ. 2024. №2 (6). 86-93 бб. DOI 10.59103/muzkz.2024.06.10

ОСНОВНЫЕ ПАРАМЕТРЫ АНАЛИЗА МУЗЕЙНОЙ ЭКСПОЗИЦИИ

С.Т. Шаметов, А.Ж. Уркинбаева

Государственный историко-культурный музей-заповедник «Азрет Сұлтан» (Казахстан)

Аннотация. Представленная статья посвящена анализу и классификации музейных экспозиций и технологий, используемых в современной музейной практике. Это дифференциация ранее существовавших теоретических, практических выводов и научных статей исследовательской, проектной и образовательной деятельности.

Цель статьи – подчеркнуть основные принципы определения конкретных параметров анализа. Уточнение параметров анализа, составление плана, строгое следование принципам «просветительства» – рассматривается как основная форма работы при анализе музейной экспозиции.

Основная задача статьи – раскрыть научно-теоретическую сущность музейной экспозиции, проанализировать коммуникативные возможности музея, представить музейную экспозицию как явление, ставшее научно-популярными произведениями искусства. Основной задачей музея является предоставление посетителям определенной степени научной информации, подтвержденной реальными данными, посредством экспозиции, формирование системы образования и воспитания в соответствии с требованиями современного общества, с учетом учебных программ образовательных учреждений.

В экспозиции раскрывается, что содержание педагогических и психологических принципов способствует удовлетворению духовных потребностей посетителей, а анализ экспозиции является основным фактором становления музейного дела как отдельной науки.

В структуре экспозиции уточняется, на какие проблемы следует обратить особое внимание, чтобы представить образ посредством самостоятельного размышления, без поясняющего текста.

Предлагаются в научный оборот параметры создания экспозиции с дифференциацией сходств и особенностей в опыте создания экспозиции музеев мира.

Материалы и методы исследования. Благодаря реализации темы на стыке междисциплинарных связей, методологическая основа исследования отличается также использованием методов из областей истории, педагогики, психологической науки. Духовно-просветительская деятельность музейных экспозиций, ее влияние на социальную среду требует использования методов педагогики, психологии, наук о дизайне. Расположение музея, материалы, использованные при его строительстве, разнообразие внутренних конструкций создали ряд трудностей при создании экспозиции. В поисках решения столь острых проблем необходимо обратиться к методическим методам области архитектуры и строительства.

Уточнение и анализ параметров музейной экспозиции осуществлялись методами проектного, психолого-педагогического, историко-индуктивного анализа.

Ключевые слова: Музей, экспозиция, анализ, параметр, просветление, экспонат, духовный, потребность.

Для цитирования: С.Т. Шаметов, А.Ж. Уркинбаева. Основные параметры анализа музейной экспозиции // MUSEUM.KZ. 2024. №2 (6). С. 86-93. DOI 10.59103/muzkz.2024.06.10

THE MAIN PARAMETERS OF THE ANALYSIS OF THE MUSEUM EXHIBITION*S.T. Shametov, A.J. Urkinbaeva*«Azıret Sultan memlekettik tarihi-madeni muzei-qorygy
(Kazakhstan)

Abstract. The presented article is devoted to the analysis and classification of museum expositions and technologies used in modern museum practice. This is the differentiation of previously existing theoretical, practical conclusions and scientific articles of research, design and educational activities.

The purpose of the article is to emphasize the basic principles of determining specific parameters of the analysis. Clarification of the parameters of the analysis, drawing up a plan, strict adherence to the principles of «enlightenment» - is considered as the main form of work in the analysis of the museum exposition.

The main task of the article is to reveal the scientific and theoretical essence of the museum exposition, to analyze the communicative capabilities of the museum, to present the museum exposition as a phenomenon that has become popular science works of art. The main view of the museum is to provide visitors with a certain degree of scientific information, as evidenced by real data through the exposition, the formation of a system of education and upbringing in accordance with the requirements of modern society, taking into account the curricula of educational institutions.

The exposition reveals that the content of pedagogical and psychological principles contributes to the satisfaction of the spiritual needs of visitors, and the analysis of the exposition is the main factor in the formation of museum business as a separate science.

In the exposition structure, it is clarified what problems should be paid special attention to in order to imagine an image through self-thinking, without an explanatory text.

The parameters of creating an exposition are proposed for scientific circulation with a differentiation of similarities and features in the experience of creating an exposition of world museums.

Materials and methods of research. Thanks to the implementation of the topic at the intersection of interdisciplinary connections, the methodological basis of the research is also distinguished by the use of methods from the fields of history, pedagogy, and psychological science. The spiritual and educational activities of museum exhibitions and their influence on the social environment require the use of methods of pedagogy, psychology, and design sciences. The location of the museum, the materials used in its construction, and the variety of internal structures created a number of difficulties in creating the exhibition. In search of solutions to such pressing problems, it is necessary to turn to methodological methods in the field of architecture and construction.

The clarification and analysis of the parameters of the museum exhibition were carried out using the methods of design, psychological and pedagogical, historical and inductive analysis.

Keywords: Museum, exposition, analysis, parameter, enlightenment, exhibit, spiritual, need.

For citation: S.T. Shametov, A.J. Urkinbaeva. The main parameters of the analysis of the museum exhibition // MUSEUM.KZ. 2024. №2 (6), p.p. 86-93. DOI 10.59103/muzkz.2024.06.10

Кіріспе. Кез келген музей экспозициясының міндеті музейдің ағартушылық қызметін жүзеге асыру, таңдалған тақырып бойынша жан – жақты мәліметтерді қамти отырып, келушілердің мәдени деңгейін көтеру, рухани қажеттіліктерін өтеу. Олай болса, музейдің ағартушылық қызметі және мәдени деңгейі дегеніміз не, ол қандай принциптерден құралатынын зерделеген жағдайда музей экспозициясына талдау жасаудың параметрлерін анықтауға мүмкіндік туады.

«Ағарту» кең мағыналы, қоғамның ең басты салалары білім мен мәдениетті, ішінара саясат пен экономиканы да қамтитын ауқымды ұғым. Қазақ әдеби тілінің сөзідігі атты көп томдық еңбекте «Ағарту - жаппай сауат ашу, халыққа білім беру, оқыту, тәрбиелеу ісі». Ал Ағартушы – халықтың сауатын ашу, білім беріп, оқу, ағарту ісімен шұғылданушы адам; Қоғам – кемшіліктерін ізгілік, әділеттілік идеялары мен ғылыми таным – білім негізінде түзетіп, оның талғамын, саясатын, тұрмысын өзгертуге болады деген идеяны ұстанушы қайраткер, осы ағым өкілі [Жанұзақ, Омарбеков, Жүнісбек 2011: 752].

Елімізде қоғамдық ағарту саласында қалыптасқан өзіндік дәстүр бар. Оның басында халық арасынан шыққан Ы.Алтынсарин, А.Құнанбаев, А.Байтұрсынов сынды ғұламалар тұр. XX ғасырда Кеңестік саясаттың нұсқауымен қоғамдық өмірдің бұл саласы мемлекет тарапынан нақты реттеліп отырды. Билік ағарту саласын идеологиялық мәселелерді шешу үшін пайдаланды. XX ғасырдың соңына қарай әлемдік жаһандану принциптері мен тәуелсіз саясат жүргізудің барысында елімізде ағарту саласының мақсаттары мен функциялары біршама өзгерді. Дегенмен, музейлердің ағартушылық қызметі қоғамдық өмірден ешқашан бөлек болған емес. Бұл музей құбылысының мәні. Музейдің ағартушылық қызметі-мәдени мұраны сақтау, қалпына келтіру, тарату және көпшілікке таныстыру арқылы көрінеді. Бүгінгі таңда музейдің ағартушылық қызметі рухани мұраны, қоғамдық мұраттар мен құндылықтар жүйесін көпшілікке танытуда жетекші саланың бірі болып қалуда.

Білім музейдің негізгі қызметінің бірі болып табылады. Қазіргі уақытта көптеген музейлердің білім беру қызметі жеткілікті түрде құрылмаған және оқу орындарының бағдарламаларымен үйлестірілмей отыр. Музей қызметі білім беру кешені ретіндегі қазіргі қоғам талаптарына сәйкес келе бермейді.

Музейлердің қолданыстағы қызметі келушілермен жұмыс істеудің әртүрлі формаларын, соның ішінде танымдық, білім беру, тәрбиелік, әлеуметтік және басқа да жұмыстарды қамтиды. Келушілермен жұмыс формаларының басымдығы ең алдымен музейлердің көркем безендірілуі, өлкетану, тарихи, мемориалдық, ғылыми-зерттеу, ғылыми-ағартушылық, әдеби, оқу және т. б. ортақ профилдері мен типологияларымен анықталады. Бұл дегеніміз аталған сапалық талаптар музей экспозициясының негізгі көрінісі, негізгі мақсаты болуы тиіс.

Талқылау. Музей экспозициясына талдау жасауда «ағарту» принципін қатаң сақтай отырып, талдау параметрлерін нақтылап, жоспар құру арқылы жүргізу тиімді. Ол үшін «ағарту» принциптерін білім мен тәрбие және мәдени құндылықтар десек, музей экспозициясы арқылы бұл принциптерді жүзеге асырудың тиімді жолдарын қарастыру басты мақсат болғаны абзал.

Белгілі француз музеологы Филипп Дюбенің «Экспозиция как инструмент знания и инструмент показа» атты еңбегінде «Экспозиция» – кеңістікте ойлау арқылы сипаты анықталатын бейнені қалыптастыру болып табылады [Дюбе, 1995: 4]

Экспозиция кеңістігінде құрылымының ойлау арқылы бейнені елестету үшін хронологиялық жүйені сақтау тиімді нәтиже береді. Кез-келген тарихи оқиғаны тарих ғылымында негізінен үш кезеңге бөліп қарастырамыз, ол тақырып сюжетінің себеп-салдары мен басталуы, оқиғаның шарықтау шегі және соңғы нәтижесі мен қорытындысы. Көптеген көрме экспозицияларында жиі кездесетін қателік – толық емес немесе жүйелілік сақталмаған тақырып желісі. Мұндай жұмыстар түсініксіз әрі келушілерді тез зеріктіреді. Қызықты экспозиция құру үшін экспонаттар мен оқиғалардың жүйелілігін сақтай отырып түрлендіре білу маңызды.

Келушілерге тарихи деректермен дәлелдей отырып, нақты білім ұсына білу музей ісінің тағы бір артықшылығы. Келушілердің рухани қажеттіліктерін талапқа сай орындау үшін музей экспозициясы арқылы білімін артыру Қазақстан Республикасы «Білім туралы» заңының 11 бабы 2 тармағындағы «жеке адамның шығармашылық, рухани және күш-қуат мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, даралықты дамыту үшін жағдай жасау арқылы ой-өрісін байыту» [Білім

туралы Заң, 2007: 11 бап.] деп атап көрсетілген қағиданы жүзеге асырудың тиімді жолы. Яғни, әрбір құрылған экспозицияда шығармашылықты дамытуға, отандық және әлемдік мәдениеттің жетістіктерін, ел тарихын, әдет-ғұрпы мен дәстүрлерін зерделеуге арналған қандай да бір көріністің болуы музей экспозициясының маңызы мен келушілердің қызығушылығын арттырмақ.

Музей педагогикасының көмегімен біз айтарлықтай тәрбиелік әсерге қол жеткізе аламыз. Музейде - білім берудің кешенді бағдарламаларды әзірлеуде, мемлекеттік музейлердің балалар аудиториясымен жұмысында интерактивті нысандарды қолдануды кеңінен пайдалану оң нәтижеге қол жеткізудің тиімді жолы.

Білім беру мекемелері мен музейлердің ынтымақтастығына бағытталған білім беруді гуманитарлық жаңартуға деген ұмтылыс қазіргі кезде өзектілігін арттырып келеді. Музей педагогикасы барысында білім беру практикасында музей экспозициясы барған сайын маңызға ие бола бастады [электронды ресурс] <https://kiro-karelia.ru/activity/journal/nomera/2-42-02>. 31.01.2024.

Музей экспозициясында келушілердің адамгершілік, отансүйгіштік, экологиялық және т.б сезімдерін оятатын тәрбиелік мәні бар мәтіндер мен дүниелердің болуы мақсатқа жетер жолдағы маңызды қадам.

Қазіргі таңда жеке тұлғаны қалыптастыруда және оған рухани, адамгершілік, эстетикалық және мәдени тәрбие беруде кері әсерін тигізетін күшті, кейде агрессивті деп айтуға болатын ақпарат ағынын белгілі бір дәрежеде сүзгіден өткізу, қала берді шектеулер енгізу қоғамымызға қажет-ақ.

Жеке тұлғаны тәрбиелеу және қалыптастыру мәселелерінде қоғамға мақсатты, шынайы, жақсы құрылымдалған және түсініп қабылдау үшін қол жетімді ақпарат қажет. Бұл тұрғыда музей экспозицияларының өзіндік орны бар екені даусыз. Өйткені, сақтау, зерттеу және музей заттарын таныстыру арқылы қалыптасатын білім музейдің негізгі қызметтерінің бірі [Фофин, 2011].

Атақты ойшыл Әбу Насыр әл-Фараби: «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие керек. Тәрбиесіз берілген білім – адамзаттың қас жауы, ол келешекте оның өміріне қауіп әкеледі» - деген қағидасы қоғамдық өмірдің барлық саласында, соның ішінде мектеп пен музейдің күнделікті өмір салтына айналуы тиіс. Сондықтан тәрбие мәселесі музей экспозициясының бөлінбес бір бөлшегі ретінде кеңінен қолданылғаны абзал.

Ғылым мен техниканың жетістіктерін пайдалану музейге келушілерге танымдық қабілетін арттырып қана қоймай, тәрбиелеуге де мүмкіндік береді. Бұл процесте музейдің эстетикалық дизайны өте маңызды рөл атқарады.

Заманауи музей экспозициясын құрудағы дизайнердің рөлі арнайы бағдарламалық органы ұйымдастыру өнерінде, оны тиісті көркемдік және экспрессивті контекстпен толықтырып, белгілі бір функционалды және утилитарлық талаптармен қамтамасыз ете білуінде.

Егер музей, заманауи музейтану ғылымы, экспозиция арқылы жаңаша көзқарасты қалыптастырудың өндірушісі болса, онда дизайн бұл процесте өте маңызды рөл атқарады. Қазіргі кезде әлемдік заманауи музейтану ғылымында музей экспозицияларын құру және безендіру тәжірибесінде экспозиция құру тұжырымдамасы мен дизайны тұжырымдамасын бөліп қарастыру тәжірибесі ұсынылуда.

Дизайн тәжірибесі музейдің институт ретінде пайда болуынан бері бар, ал тұжырымдамасы тек XX ғасырдан басталады. Музей дизайнын тұжырымдаудың үш негізгі бағытын атауға болады: 1) білім беру құралы ретінде түсіну (1920-1930 жж.); 2) көркемдік-эстетикалық талдау объектісі ретінде (1960-1980 жж.) 3) музей экспозициясы шеңберінде танымдық әсерлері; атап айтқанда қабылдауының, есте сақтауының, ойының, тілінің, қиялының қалыптасуы мен дамуы (1990 жылдардан бастап) [Волкова, 2017: 82-88].

Экспозицияны құру процесіне басқа қатысушылардың, соның ішінде дизайнер мен суретшінің экспозицияны құрудағы орны маңызды болса да, экспозиция құрушы өз жауапкершілігін қатаң есте ұстауы тиіс.

Экспозиция құрушының келесі қатаң есте ұстауға тиісті маңызды міндеттерінің бірі экспозицияға қойылған экспонаттардың сақталуы. Музей заттары мен коллекцияларын сақтау бүкіл әлемдегі мұражайлардың негізгі функцияларының бірі болып табылады.

Музей заттарын сақтау мен экспозициялаудың негізгі талаптары «Қазақстан Республикасы музей қорының музей заттарын есепке алу, сақтау, пайдалану және есептен шығару» нұсқаулығында нақты көрсетілген.

«Музей заттарын сақтау музей заттарының физикалық сақталуын қамтамасыз етіп, оларды қираудан, бүлінуден және ұрлаудан қорғауды, сондай-ақ оларды зерттеу мен экспонаттауға қолайлы жағдайлар жасаудан тұрады.

Музей заттарын сақтау қор қоймасында, экспозицияда, музей затын музей іші мен одан тыс жерлерге орын ауыстыру кезінде жүзеге асырылады» [Қазақстан Республикасы музей қорының музей заттарын есепке алу, сақтау, пайдалану және есептен шығару нұсқаулығы. III тарау. Музей заттарын сақтау. 34 тармақша. 07.12.2015а.].

Музей экспонаттарын сақтау белгілі бір температура мен ылғалдылықты қажет етеді. Температуралық-ылғалдылық режимінің ережелерін сақтамау заттардың бұзылуының себептері болып табылады. «Қор қоймасының және экспозициялық залдардың ғимараттарында ауа температурасы + 18 °С-шегінде сақталуы тиіс» [Қазақстан Республикасы музей қорының музей заттарын есепке алу, сақтау, пайдалану және есептен шығару нұсқаулығы. 3 тарау. 36 тармақша. 07.12.2015б.]. Сонымен қатар, экспозиция құрамындағы жәдігерлердің химиялық және биологиялық ерекшеліктеріне қарай ерекше күтімді қажет ететін экспонаттарды анықтап, оларға бүлінбейтіндей арнайы жағдай жасау басты міндет болып табылады.

Музей жәдігерлері мен коллекцияларын сақтау дүние жүзіндегі музейлердің негізгі функцияларының бірі болып табылады. Экспозицияға қойылған экспонаттардың қауіпсіздігін сақтау ұжымдық жауапкершілікті талап етеді. Бұл процесс объектілерді сақтау және экспозициялау үшін қажетті жағдайларды қамтамасыз етуді, оларды профилактикалық консервациялау және қалпына келтіру бойынша шараларды жүзеге асыруды қамтиды. Объектінің қасақана немесе байқаусызда бүлінуі, қолды болмауы үшін тиімді шараларды қарастыра отырып қауіпсіздік жүйесін құру басты талап. Әрбір музей өз коллекцияларының сақталуын қолданыстағы нормативтік базаға сәйкес қаржылық мүмкіндіктерін ескере отырып қамтамасыз ететіні белгілі. Дегенмен, музейлерде қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін объектінің техникалық базасын қалыптастыру және қорғауды ұйымдастыру, мамандардың техникалық қорғаныс құралдарымен жұмыс істеу әдіс-тәсілдерін толық меңгеруі өте маңызды. Техникалық қорғаныс құралдарына жататын заманауи өрт дабылы жүйелері, желілік бейнебақылау камералары мен түрлі механикалық құрылғыларды қолданысқа енгізген жөн.

Қорытынды. Қорыта келгенде музей экспозициясына талдау барысы төмендегідей параметрлерді қамтиды.

- Экспозиция құрылымының хронологиялық жүйелілігі;
- Музей экспозициясының білім беруі;
- Музей экспозициясының тәрбиелік мәні;
- Музей экспозициясының көркемдік безендірілуі.
- Рухани және заттай мұраларының талапқа сай сақталуы ;
- Рухани және заттай мұраның қауіпсіздігі;

Сонымен қатар, экспозиция құруда мынадай мәселелер ескерілуі қажет.

Экспозицияның музей қызметінің барлық аспектілерімен жан-жақты байланыстылығы, педагогикалық талаптардың сақталуы, заманауи декоративтік-безендірудің түрлі бағыттарының қолданылуы, тарихи нақтылықтың музейлік бейнесін

қалыптастыру, идеяның мазмұнын түсіндірмесіз аша білу сынды әсерлі композиция құру басты мақсат болып табылады.

Егер музейлердің ағартушылық қызметі келушілердің рухани қажеттіліктерін қанағаттандыра алса, онда музей қызметі олардың дамуы мен қалыптасуына ықпал етті деуге болады.

Бүгінгі таңда қоғамда отандық музейтанушылардың музейлердегі танымдық, ағартушылық іс-шаралардың қажеттілігіне аз көңіл бөлуіне қарамастан, оны дамыту үрдісі қажеттілігі артып келеді. Музей педагогикасы қызметін музейдің маңызды функцияларының бірі ретінде тану, экспозиция процесін психологиялық және педагогикалық тұрғыдан тереңдете зерттеу өзекті мәселеге айналып отыр.

ӘДЕБИЕТ

«Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы. 11 бап.

Волкова Е.В. Концептуализация музейного дизайна: основные подходы // Общество. Среда. Развитие. 2017, № 4. С. 82–88.

Дюбе Ф. Экспозиция как инструмент знания и инструмент показа Филип Дюбе // Museum. №3. 1995. С. 4–5.

Қазақ әдеби тілінің сөздігі. Он бес томдық. 1-том. / Құраст. Т.Жанұзақ, С.Омарбеков, Ә.Жүнісбек. Алматы, 2011. С. 752.

Қазақстан Республикасы музей қорының музей заттарын есепке алу, сақтау, пайдалану және есептен шығару нұсқаулығы. 3- тарау. Музей заттарын сақтау.34 тармақша. 07.12.2015а.

Қазақстан Республикасы музей қорының музей заттарын есепке алу, сақтау, пайдалану және есептен шығару нұсқаулығы. 3 тарау. 36 тармақша. 07.12.2015б.

Фофин А.И. Музей как медиативное пространство диалога культур: парижский «Музей на набережной Бранли», Фофин. Magister Dixit: научно-педагогический журнал Восточной Сибири. 2011. № 1 (03). URL: 322 <http://md.islu.ru/sites/md.islu.ru/files/rar/fofina.i..pdf>.

[электронды ресурс] <https://kiro-karelia.ru/activity/journal/nomera/2-42-02>. 31.01.2024

REFERENCES

«Bilim turaly» Qazaqstan Respublikasynyn 2007 jylgy 27 şildedegi № 319 Zany. 11 bap. (In Kazakh)

Volkova E.V. Konseptualizasia muzeinogo dizaina: osnovnye podhody // Obşestvo. Sreda. Razvitie. 2017, № 4, pp. 82–88. (In Russian)

Dübe F. Ekspozisia kak instrument znania i instrument pokaza Filip Dübe // Museum. №3. 1995. pp. 4–5. (In Russian)

Qazaq adebi tilinin sozdıgı. On bes tomdyq. 1-tom. / Qurast. T. Januzaq, S. Omarbekov, A. Junisbek. Almaty, 2011. p. 752. (In Kazakh)

Qazaqstan Respublikasy muzei qorynyñ muzei zattaryn esepke alu, saqtau, paidalanu jäne esepтен шығару нұсқаулығы. 3 tarau. Muzei zattaryn saqtau. 34 tarmaqşa. 07.12.2015a. (In Kazakh)

Qazaqstan Respublikasy muzei qorynyñ muzei zattaryn esepke alu, saqtau, paidalanu jäne esepтен шығару нұсқаулығы. 3- tarau. Muzei zattaryn saqtau.34 tarmaqşa. 07.12.2015a. (In Kazakh)

Fofin, A.İ. Muzei kak mediativnoe prostranstvo dialoga kültür: parijski «Muzei na naberejnoi Branli», Fofin.Magister Dixit: nauchno-pedagogicheski jurnal Vostochnoi Sibiri. 2011. № 1 (03). URL: 322 <http://md.islu.ru/sites/md.islu.ru/files/rar/fofina.i..pdf>.01.02.2024

[elektrondy resurs] <https://kiro-karelia.ru/activity/journal/nomera/2-42-02>. 31.01.2024

Авторлар туралы мәлімет: Шаметов Сәкен Таласбекұлы – «Әзірет Сұлтан мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы. Ғылыми қызметкер (Әйтек би көш. №1Б, Түркістан қ. Қазақстан). <https://orcid.org/0000-0003-4783-2384>. E-mail: Shayan_68@mail.ru

Үркінбаева Айгүл Жәнібекқызы – «Әзірет Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы. Ғылыми қызметкер (Әйтек би көш. №1Б, Түркістан қ. Қазақстан). <https://orcid.org/0009-0006-4004-1167>. E-mail: u.aigul1972@mail.ru

Сведения об авторах: Шаметов Сакен Таласбекович – Государственный историко-культурный музей-заповедник «Азрет Сұлтан». Научный сотрудник (Ул. Айтек би №1Б, г.Туркестан, Казахстан). <https://orcid.org/0000-0003-4783-2384>. E-mail: Shayan_68@mail.ru

Уркинбаева Айгүл Жанибековна² – Государственный историко-культурный музей-заповедник «Азрет Сұлтан». Научный сотрудник. (Ул. Айтек би №1Б, г.Туркестан, Казахстан). <https://orcid.org/0009-0006-4004-1167>. E-mail: u.aigul1972@mail.ru

Information about the authors: Shametov Saken Talasbekuly – State Historical and Cultural Museum-Reserve «Azret Sultan». Researcher (Aitek bi St. No. 1B, Turkestan, Kazakhstan). <https://orcid.org/0000-0003-4783-2384>. E-mail: Shayan_68@mail.ru

Urkinbaeva Aigul Zhanibekkyzy. – State Historical and Cultural Museum-Reserve «Azret Sultan». Researcher (Aitek bi St. No. 1B, Turkestan, Kazakhstan). <https://orcid.org/0009-0006-4004-1167>. E-mail: u.aigul1972@mail.ru

Редакцияға түсті / Поступила в редакцию / Entered the editorial office: 18.03.2024.

Рецензенттер мақұлдаған / Одобрено рецензентами / Approved by reviewers: 04.04.2024.

Жариялауға қабылданды / Принята к публикации / Accepted for publication: 05.04.2024.